

© CdA delta de l'Ebre
2a edició: setembre del 2016

DESCOBRIM EL MONTSIÀ

Àmbit MUNTANYA

4

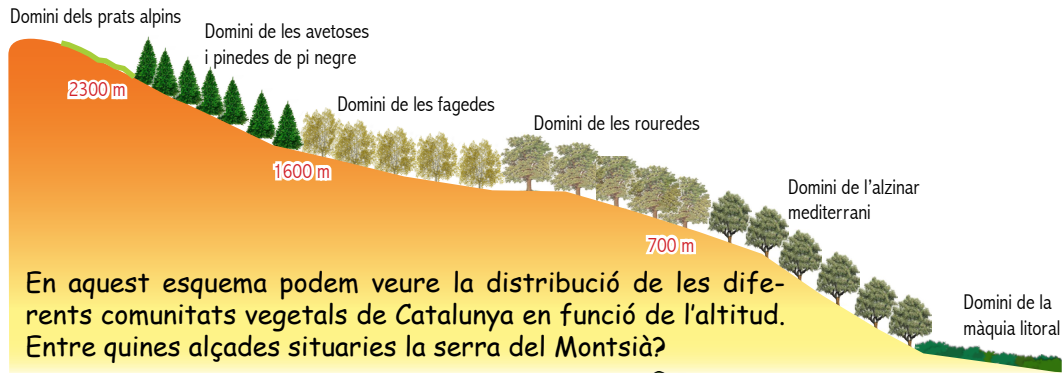

Quadern de treball
Cicle Superior de Primària / Primer Cicle d'ESO

Camp d'Aprenentatge del delta de l'Ebre

La vegetació

Les fonts del Montsià

Les fonts de la serra sempre han tingut un paper rellevant, tant per a abeurar el bestiar com per a regar les petites produccions agrícoles dels masos que es construïen prop d'on estaven situades.

La majoria de fonts del Montsià són surgències d'aigües més profundes que puguen a la superfície (Fumat, Bassiol, Burgar...).

També trobem un altre tipus de fonts, les "foggara", sempre situades al mig del llit d'un barranc, que recullen les aigües escasses que hi ragen subterràniament per portar-les a una piqueta, sovint protegida per una barraca de pedra en sec per mantenir l'aigua en bones condicions i evitar la seva evaporació (Fontanella, Andara...)

Font del Burgar

Foto: Josep Badia

Els forns de calç

Un forn de calç era una construcció feta al terra o a la roca, per fondre pedra calcària i obtenir calç. Aquest procés es feia per combustió. Es necessiten temperatures d'entre 800 i 1000 graus perquè el carbonat de calci de la pedra esdevingui òxid de calci (calç viva).

El forn s'ubicava en un terreny amb força pendent, on la pedra i la llenya eren abundants.

Al final de l'hivern, quan hi havia menys feina, s'enllestia el forn i es preparava la llenya.

Cap a la primavera o l'estiu, quan l'humitat era baixa, començava l'encesa.

La cocció podia durar 10-15 dies i no parava fins que el mestre calcaire decidia que la pedra estava cuita.

La utilitat de la calç era sobretot la construcció:

- per a fer parets (a falta de ciment), barrejada amb aigua i argila o arena .
- per a arrebossar les façanes i emblanquinar les cases.
- per a impermeabilitzar les cisternes i els safarejos.
- per a desinfectar.
- per a ensulfatar les plantes contra les plagues.

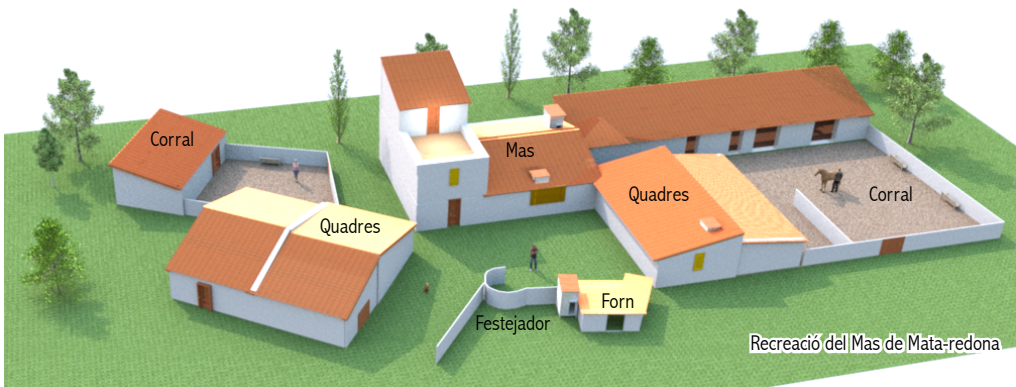
Senderisme

Actualment l'aprofitament més important de la serra podríem dir que és l'excursionisme i el senderisme. Per a poder practicar-los, s'han arranjat moltes senderes o antics camins que comunicaven els diferents pobles de la comarca, i que sovint s'empraven per a portar els nombrosos ramats de bestiar que fins no fa gaire temps pasturaven pel Montsià.

	direcció correcta	Gir de la sendera	direcció equivocada
Senders de gran recorregut (GR), de més de 50 Km.			
Senders de petit recorregut (PR), de 10-50 Km.			
Senders locals (SL) de menys de 10 Km.			

El poblament del Montsià

Els masos del Montsià

La serra ha estat habitada i aprofitada des de l'antiguitat fins als nostres dies. Una de les primeres mostres es va trobar l'any 1964 a la cova del Tendo: una pintura rupestre considerada la més antiga de la conca mediterrània peninsular. També tenim l'evidència dels poblats ibèrics de la Moleta del Remei, de la Ferradura i de la Cogula. El primer és un assentament ibèric de la tribu dels Ilercavons, s. VII a II aC, que el 1979 va ser declarat monument historicoartístic d'interès nacional).

Passejant per tot el Montsià, trobem fins a cotes molt altes, terrenys amargenats de molts masos, així com cocós o pantanets per aprofitar l'escassa aigua, o les restes de nombrosos corrals i baumes arranjades per recollir els ramats.

Entre els masos més grans de la serra, tot i que força enrunats o gairebé desapareguts, trobem el de Mata-redona i el de Comú. També han estat força importants el de Miralles, de Gaspara, Balaguer, Rosalea o Mulet.

Escriu el nom de 3 hortalisses i de 3 fruiters que es conreaven als bancals o al voltant dels masos:

Hortalisses: _____

Fruïters: _____

Digues què s'aprofitava dels animals següents que es criaven als masos:

Conills: _____ Gallines: _____

Porcs: _____ Ovelles: _____

Cabres: _____ Vaques: _____

Bous: _____

Inventari de plantes del Montsià:

Nom	Tipus	Fulles	Punxa	Olor	Comunitat

Nivell de mar

Arbre	○			
Arbust	⌒			
Enfiladissa	≈			
Herba	≡			
Jonc o canya	∇			

			Si/No	Si/No
Petites (<1 cm)				
Mitjanes (1-5 cm)				
Grans (>5 cm)				

		Garriga, matollar
		Alzinar, carrascar

El paisatge des de la Foradada

En aquest mapa comarcal situa els números dels següents elements:

1. Santa Bàrbara	7. Far de la Banya	13. Les Salines
2. Plataforma Castor	8. Ermita de la Pietat	14. Mata-redona
3. Desembocadura	9. Lo Palleret	15. L'Encanyissada
4. Fàbrica del ciment	10. Lo Trabucador	16 Serra de Godall
5. Freginals	11. Les Faixes Tancades	17. Far de Sant Carles de la Ràpita
6. Castell d'Ulldecona	12. Amposta	

La Foradada

La Foradada és un dels principals objectius de la nostra sortida. L'ascensió a aquest cim de la serra ens dona l'oportunitat de pujar a un mirador excepcional de tota la comarca del Montsià. Amb 650 m d'alçada, no és el cim més alt, però sí el més singular de la serra (el més alt és la Torreta o Pare Pasqual amb 763 m). El gran forat que trobarem a la roca que li dóna el nom ens permetrà gaudir d'un extens panorama als nostres peus: des del delta de l'Ebre fins a les planes de l'interior i el Port. Els dies d'atmosfera molt neta es pot veure fins al Pirineu o les Columbretes.

